

Elektriksiz ve susuz kalmadan

Son günlerde ülke genelinde belli belirsiz saatlerde elektrik kesintilerinin yapıldığı görülmektedir. Bu kesintilerin büyük bir bölümü planlı kesintiler olmakla birlikte teknik arızalardan meydana gelen kesintilerinde sıklığı artmıştır.

Planlı kesintilerin tüketiciye ve son kullanıcıya bildirilmeden yapılması ülke yönetiminde, enerji yönetiminde umursamazlığın, boş vermişçiliğin ve idari boşluğun hat safhaya ulaştığını göstermektedir.

Bu noktadan hareketle yakın bir zaman önce yürürlüğe giren "Elektrik Piyasasında Dağıtım Sisteminde Sunulan Elektrik Enerjisinin Tedarik Sürekliliği, Ticari Ve Teknik Kalitesi Hakkında Yönetmeliği"nin uygulanmadığı açığa çıkmıştır. Yönetmeliğe göre, ilgili kuruluşlar elektrik kesintileri hakkında kamuoyuna, tüketiciye gerekli bilgilendirmeyi yapmak durumundadır.

Yönetmeliğe göre, kullanıcı başına maksimum kesinti süresi 2007 yılı için OG müşterilerde 8 saat AG (Meskenler vb.) müşterilerde 14 saati geçince dağıtım şirketi tazminat ödemek zorundadır. Aynı zamanda kullanıcı başına yıllık maksimum kesinti sayısı yine 2007 yılı için 6 saati aşan 4 kesintiyi aşarsa her kesinti için AG müşterilerine 20 YTL diğerlerine 80 YTL ve her 2 durum içinde formüllerle belirlenen tazminatları dağıtım şirketi (Bursa ve

Bölge iller için UEDAS) ödenmelidir.

Diğer yandan dağıtım şirketinin yönetmelikteki Ticari kalite kısmına göre uymakla yükümlü olduğu standartlar ve göstergeler ise şöyledir:

- Kullanıcılar, programlı kesintiler hakkında yazılı, işitsel veya görsel basın yayın kuruluşları aracılığıyla, "en az 48 saat önce" bilgilendirilmeli. Aksi takdirde, dağıtım şirketinin bir sonraki yıl gelir tavanından tazminata konu her bir kesinti için 1000 YTL düşmektedir.
- Ödeme bildirimini kullanıcıya "son ödeme tarihinden en az 10 gün önce" tebliğ edilmelidir. Bu esasa uyulmaması halinde, ilgili faturanın yarısı tahsil edilecek.
- Hatalı bildirim itirazlarına ait inceleme sonuçları, kullanıcıya "en geç 10 işgücü içinde" bildirilmelidir. Aksi takdirde ödenecek tazminat miktarı 50 YTL.
- Hatalı bildirim itirazının haklı bulunması halinde de itiraza konu tüketim bedeline dair fazla tahsil edilen bedel, tüketiciye "3 işgücü içinde" iade edilecektir. Bu esasa uyulmazsa fazla tahsil edilen bedelin 2 katı tazminat ödenecektir. Bir ay sonrasından itibaren de yasal faiz işletilecektir.
- Borç veya kullanıcı hatası

nedeniyle durdurulan hizmetin, etken ortadan kalktıktan sonra "5 iş günü içinde" yeniden verilmeye başlanacaktır. Aksi takdirde mesken abonesine 25 YTL, diğer abonelere 200YTL tazminat verilecektir.

- Müşteri hizmetleri kapsamında yüz yüze görüşme için alınan randevuların "en fazla 1 saat gecikme" ile gerçekleştirilecektir. Bu kalemde mesken abonesi için tazminat miktarı 25 YTL, diğer aboneler için 60 YTL.
- Kullanıcı hizmetleri merkezine gelen telefonların yüzde 80'i "30 saniye" içinde cevaplandırılacaktır.

Diğer önemli bir nokta ise tazminatlara ilişkin ödemelerin yapılabilmesi için, tazminat talep eden tüketicilerin faturalarının kendi adına olması, perakende satış lisansına sahip dağıtım şirketlerine herhangi bir şekilde borçlarının olmaması, usulsüz elektrik kullanımından ceza almamış olması, en son aya ait elektrik faturasını ibraz edebilmesi gerekmektedir. Tazminata ilişkin başvuruların, elektrik enerjisinin tekrar tesis edildiği günden sonraki 5 iş günü içerisinde dağıtım şirketine (UEDAŞ) yapılmalıdır. Başvurular dağıtım şirketi tarafından 20 iş günü içerisinde değerlendirilerek işleme konulup, ödemeler tazminatın kesinleşmesini takip eden ilk elektrik faturasından indirim yapılmak suretiyle tüketiciye ödenmesi öngörülmüştür. Ayrıca, mağdur

konuma düşen elektrik tüketicileri Subemizin Tüketici Hakları Masasından, 0 224 256 36 36 nolu telefonundan detaylı bilgi alabilirler.

Kesikköprü Barajı Klimalara Çalışıyor

Yetkililer tarafından yapılan açıklamalarda sıcaklarının artmasıyla birlikte klima kullanımlarının arttığı mevcut yük ihtiyacının karşılanamaz hale geldiği bu nedenden dolayı enerji kesintilerine gidildiği açıklanmaktadır.

Türkiye'de 1990'lı yıllarda 100 bin adet olan klima satışı, 2002 yılında 233 bin 610'a çıkarken, bu rakam 2005 yılında 1 milyonu aşmış, 2006 yılında da 1 milyon 314 bine ulaşmıştır. Son 10 yılda kayıtlı yaklaşık 5 milyon klima satışı olduğu görülmektedir. Klimaların ortalama gücünün 2 kW olduğu ve günlük ortalama 6 saat çalıştıkları öngörüldüğünde, günlük 12 kWh elektriğin bir klima kullanımı nedeniyle tüketildiği hesaplanabilir. Toplam 5 milyon klimanın, günlük 12 kWh enerji tükettiği dikkate alınırsa klimaların tamamının çalışmış olması durumunda günlük 60 milyon kWh elektrik tüketimiyle, Türkiye'nin bir günlük elektrik üretiminin yüzde 7-8'lik bölümünün klimalarda kullanıldığı görülüyor. Bu tüketim örneğin Kızılırmak üzerinde bulunan Kesikköprü Barajı'nın yıllık üretim kapasitesine denk gelmektedir.

Klimalar yalnızca sistemden çektikleri elektrik nedeniyle değil, standart dışı özellikleri nedeniyle de sorun yaratmaktadır. Standart dışı

klimaların elektrik tüketimi açısından teknik özelliklerinin de kötü olması enerji iletim hatları ve transformatörleri de zorlamakta, sistemde çökmelere neden olmaktadır. Standartlara uygun bir klimanın elektrik tüketimini sistem kaldırabileceksen, standart dışı bir klimanın kullanımı iletim hatlarında taşınan elektrik yükünü artırmakta, transformatörler arızalarına yol açmaktadır.

Klima kullanımı nedeniyle puant saatler denilen en yüksek elektrik tüketiminin gerçekleştiği dönemlerde kaymalar yaşanmaya başlamıştır. Yıllık bazda puant döneminin kış aylarından yaz aylarına kaymakta, gün içinde de 17.00-22.00 saatleri olarak kabul edilen puant saatler de gündüze doğru çekilmeye başlamıştır.

Klima Kullanımında Alınacak Önlemler

Halkımızın klima satın alımlarında ve kullanımında dikkat etmeleri gereken önlemler bulunmaktadır:

- Ucuz, kalitesiz klimalar, aşırı elektrik tüketimiyle sorun yaratırken, kaliteli, ancak teknik kapasiteleri ihtiyaçtan yüksek olan klimalar da elektrik tüketimini gereksiz yere artırmaktadır. Bu klimaların kullanımı gereksiz yere enerji tüketimine ve yüksek elektrik faturalarına neden olmaktadır. Gelişi güzel taktırılan klimalarda enerji maliyeti artışı yüzde 300'lere kadar ulaşmaktadır.
- Klima seçiminde öncelikle kullanım amacının belirlenmesi önemlidir. Herhangi bir mekân için ihtiyaç duyulan soğutma ve ısıtma kapasitelerinin uzmanlar tarafından belirlenmesi önem taşımaktadır.
- Tüm elektrikli cihazlarda olduğu gibi klimalar da bakım gerektirir. İç ve dış ortamda değişik hava koşulları cihazların ısı transfer yüzeylerinde kirlenme ve tahribatlara yol açmakta, bu durum cihazın verimli çalışmasını engellemektedir. Ayrıca cihaz içerisindeki soğutucu gazın işletme basıncında mevsime göre düzeltme yapılması gerekir. Bu

nedenle klima cihazlarına yılda iki kez bakım yapılması son derece önemlidir.

- Klima filtreleri düzenli olarak değiştirilmelidir. Filtrelerin değişimlerinin zamanında yapılması, sağlık açısından da soğuk hava ile birlikte bakterilerin ortama yayılmasına neden olacağı için önemlidir. Düzenli olarak filtrelerin değiştirilmesi, sistemin kontrol edilmesi ve fan kayışının ayarlanması yüzde 30'lara varan enerji tasarrufu sağladığı gibi aynı zamanda verimliliği arttırır ve klimanın ömrünü uzatıyor.
- Klima alırken enerji verimliliği etiketini mutlaka kontrol edin. A sınıfı klimaları tercih edilmesi elektrik enerjisi sisteminin güvenliği bakımından hayati önem arz etmeye başlamıştır. "A" sınıfında bulunan bir cihaz, "C" sınıfında bulunan bir cihaza göre ve cihaz tipine bağlı olarak yüzde 15-20 arası, "G" sınıfındaki bir cihaza göre yüzde 70-80 oranında daha az enerji tüketiyor.
- Klima kullanımında da alınması gereken önlemler bulunmaktadır. Özellikle otellerde odalar boşken klimalar kesinlikle çalıştırılmamalıdır. Klimaların 18 derece gibi yüksek soğutma ayarlarında değil, 24-25 derecelik oda sıcaklığına göre çalıştırılmaları enerji tasarrufu açısından yararlıdır.

Bu gün gelinen noktada sucluyu klima kullanımı ve çare olarak ta klima kullanımının azaltılması olarak tespit etmek doğru olmayacaktır. Ülkemizin enerji politikasını pamuk ipliğine bağlı olmaktan kurtarmamız gerekmektedir.

Bu ülkenin bizim olduğu ve başka Türkiye'nin olmadığını, batacak geminin içinde hepimizin olduğunu hatırlatarak genel olarak çözüm önerilerini aşağıda tekrar sıralamaktayız.

- Artık yeter diyoruz Enerjide bir an önce özelleştirme serüvenine bir son vererek elimizdeki öz kaynaklarımızı kamu eliyle değerlendirelim, geciktığımız yatırımları yapalım, Sularımızı boşa akıtmayalım, Rüzgar ve

Güneş enerjimizi hafife almayalım.

- Elektrik üretimindeki sıkıntı yalnızca "kuraklık ve sıcak hava koşulları" ile açıklanamaz. Sorun bunlardan çok, enerji alanının tamamen serbest piyasaya bırakıldığı son 5 yıldır gerekli yatırımların yapılmamış olmasından kaynaklanmaktadır. Kamuya yatırım yapması yasaklanırken, bir kamu hizmeti olan elektriğin güvenli, sürekli ve ucuz bir şekilde sağlanması amaçları yok sayılarak, enerji alanı özel sektörün kar inisiyatifine bırakılmıştır.
- Geçen yıl 1 Temmuz sonrasında yürürlüğe sokulan serbest piyasa uygulaması Dengeleme ve Uzlaştırma Sistemi'nin çözüm olmadığı da bugün ortaya çıkmıştır. Temel sorun yatırım olmamasıdır. Bunu özel sektör temsilcilerinin de kabul etmesi, 4628 sayılı Yasa kaldırılarak, yeniden kamu yatırımlarının acilen başlatılması gerekmektedir. Bu siyasi iradenin gösterilememesi durumunda ne yazık ki önümüzdeki birkaç yıl içinde daha uzun süreli ve yaygın elektrik kesintileri olacaktır. Hızla elektrik alanında kriz yönetimi oluşturulmalı ve kamu inisiyatifi eline alınmalıdır. Kısa dönemde hızla alınabilecek önlemler de bulunmaktadır.
- Mevcut santrallerimizi zamanında bakım ve revizyondan geçirelim. Aksi taktirde Enerjiye ihtiyacımızın en fazla olduğu günlerde santrali

çalıştıramayız.

- Ülkemizde Kayıp ve kaçak oranlarının uzun yıllardır çok yüksek olması, enerji fiyatlarının yüksek olmasının bir gerekçesidir. Kayıp ve kaçak oranında OECD ülkeleri arasında en yüksek orana sahip ikinci ülke olmamız bugün düşülen durumun bir gerekçesidir.
- Acil olarak Kaçaklar önlenmeli ve kayıp oranlarının minimize edilmesi için gerekli yatırımlar yapılmalıdır. Kayıp kaçak oranın dünya standartlarına indirilmesiyle önemli ölçüde enerji geri dönüşümü sağlanacaktır.
- Enerji tasarrufu bilincinin toplumsal olarak oluşturulması için tüm gereklilikler yapılmalıdır. Yürürlüğe yeni giren ENERJİ VERİMLİLİĞİ KANUNU'nun bir an önce hayata geçirilmesi ve geliştirmesi için caba sarf edilmelidir.
- Enerji tasarrufu yalnızca ödenen enerji faturalarında maddi bir tasarruf olarak algılanmamalı, ülkemizin de ötesinde dünyanın sınırlı öneme sahip kaynaklarının en verimli kullanımı ve gelecek nesillere aktarılması olarak algılanmalıdır.
- Ülkemizde genel enerji tüketiminin % 42'si sanayide, % 30'u konut ve ticarethanelerde, % 20'si ulaşımda gerçekleşmektedir. Elektrik enerjisi tüketiminde de durum genel enerji alanıyla benzerlik göstermektedir. Tüketimin % 46'si

sanayide, % 13'u ticarethanelerde ve % 23'u konutlarda gerçekleşmektedir. Bu alanların her birinde ve bunların alt sektörlerindeki tüketicilerin üretim süreçlerindeki farklılıklardan ötürü çok kesin rakamlar verilememekle birlikte ülkemizdeki genel enerji tasarruf potansiyelinin en az % 25 düzeyinde olduğunu söyleyebiliriz.

- Mevcut sanayi tesisleri, ticarethaneler ve konutlarda yalıtım yapılarak ısıtma/soğutmaya ilişkin enerji tüketiminin azaltılması sağlanmalıdır.
- Ülkemizde tüketilen birincil enerji kaynaklarının büyük bölümü, basta doğal gaz ve petrol olmak üzere ithal kaynaklardır. Bu kaynakların kullanımında yapılacak tasarruf dışı akıttığımız paraların ülkemizde kalması demektir.

Suyumuza Sahip Çıkalım

Elektrik kesintilerinin yanında su kesintileri de gündemdeki yerini almıştır. Ankara kentinde başlayan kesintiler, beraberinde diğer kentlerinde konu hakkında açıklamalar yaparak katan su miktarlarının ne olduğunu ortaya koymuştur. Tüm bu süreci takiben Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'nın,

proje çerçevesinde belirlenecek bölgelerin sulanması için akarsuların, Yap-İşlet-Devret (YİD) modeli ile özel sektöre açılması önerisi gelmiştir. Hükümetin özelleştirme politikalarına elektrikten sonra su da dahil olmuştur.

İnsanlığın temel haklarından olan SU özelleştirilemez ve akarsularımız ile barajlarımız satılamaz.

Su Tüketiminizi Nasıl Azaltabilirsiniz?

1. Luzumsuzsa kapatın.

Tıraş olurken, ellerinizi yıkarken, dişlerinizi fırçalarken, bulaşıkları sabunlarken açık bırakılan bir musluk, dakikada yaklaşık 15-20 litre suyun bosa akmasına sebep olur. Bu işleri yaparken musluğu ihtiyacınız olduğu kadar açın.

2. Arabanızı kova ve süngerle temizleyin.

Otomobilinizi ve balkonlarınızı hortumla yıkamak yerine, silerek veya kova ve sünger kullanarak temizleyin. Hortumla yıkamak, yaklaşık 550 litre su kullanımı demektir.

3. Banyo yapmak yerine duşu tercih edin.

Banyo yerine duşu tercih edin. Bir dusta ortalama 50 litre su, bir banyoda 150 litre su tüketilir.

4. Musluklarınızı bakımlı tutun.

Musluklarınızı, daima bakımlı tutun. Bozuk olanları hemen onarın, çünkü saniyede bir damla akan su, yılda üç metrekupluk yani üç tonluk bir tüketime karşılık gelir.

5. Makinelerinizi doğru kullanın.

Çamaşır ve bulaşık makineleri bir defada ortalama 40 litre su tüketmektedir. Makinelerinizi tam doldurmadan çalıştırmayın ve kısa programları tercih edin.

6. Akan tesisatınızı onarın.

Bozuk mustuklardan ve tuvaletlerden sızan su, evinizdeki toplam su tüketiminin % 5'i kadardır.

7. Vanalarınızı kapatın .

Su basmasını engellemek için evden çıkarken ana vanayı kapatmayı unutmayın.

8. Bahçenizi doğru saatlerde sulayın.

Bahçenizi sulamak için, sabah ya da akşamüstü saatlerini tercih edin. Bu saatler, gün içinde buharlaşmanın daha az olduğu zamanlardır.

9. Daha çok süpürge kullanın.

Kapı önü, balkon, teras gibi yerlerin temizliğinde hortumla su tutmak yerine süpürge kullanın. Hortumla yıkama suyun gerektiğinden fazla tüketilmesine yol açar.

10. Az su tüketen klozetler satın alın.

Tek bir kişi yılda ortalama 50 bin litre suyu tuvaletlerde tüketir. Yeni teknolojiler sayesinde standart modellere göre % 60 daha az su tüketen klozetler bulunmaktadır.

Suyumuza ve elektriğimize sahip çıkmak geleceğimize sahip çıkmaktır.

09 Ağustos 2007

TMMOB

Elektrik Mühendisleri Odası

Bursa Şubesi

Yönetim Kurulu

